

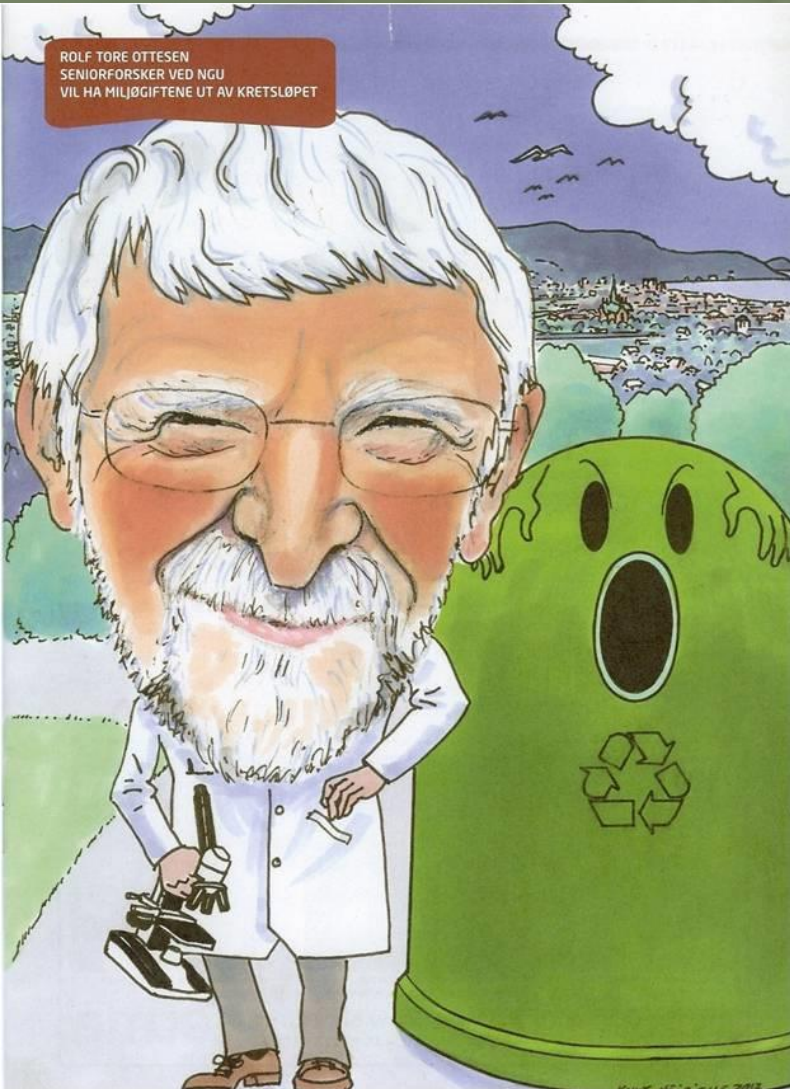

NGUs KARTLEGGING AV NATURLIG BAKGRUNN OG FORURENSNING VED BRUK AV FLOMSEDIMENTER

Rolf Tore Ottesen

Norges geologiske undersøkelse

MÅL FOR FOREDRAGET

- Hva er flomsedimenter?
- Kartlegging av Norge og Spitsbergen
- Eksport av metodikken til til Europa og Kina og Kirgisistan
- Bruken av dataene:
  - Ressursleting
  - Miljøundersøkelser

Bekkesedimenter

Det mest brukte prøvemedium

Geokjemikere fra geologiske undersøkelser og fra gruveselskaper samler årlig inn tusenvis av prøver av bekkersedimenter rundt om på kloden

Prøvetaking av bekkersedimenter: 1 – 10 prøver per km²

Kunne vi gjøre den geokjemiske kaertlggingen mer effektivt?

STORFLOM PÅ ØSTLANDET I 1995

FLOMSEDIMENTER
Suspendert materiale
avsatt på elvesletta
utenfor elvas løp i
flomsituasjoner

ELVA GRAVER OG RIVER OPP VEGETASJONSDEKKET SEDIMENTKILDER ÅPNES

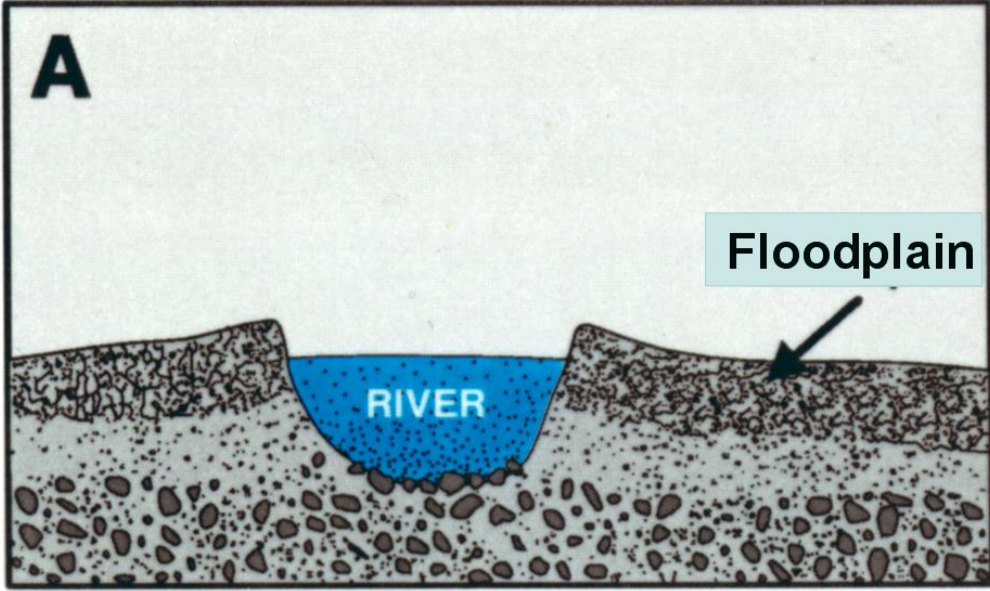

Ellevannet har en høy konsentrasjon
av suspendert materiale

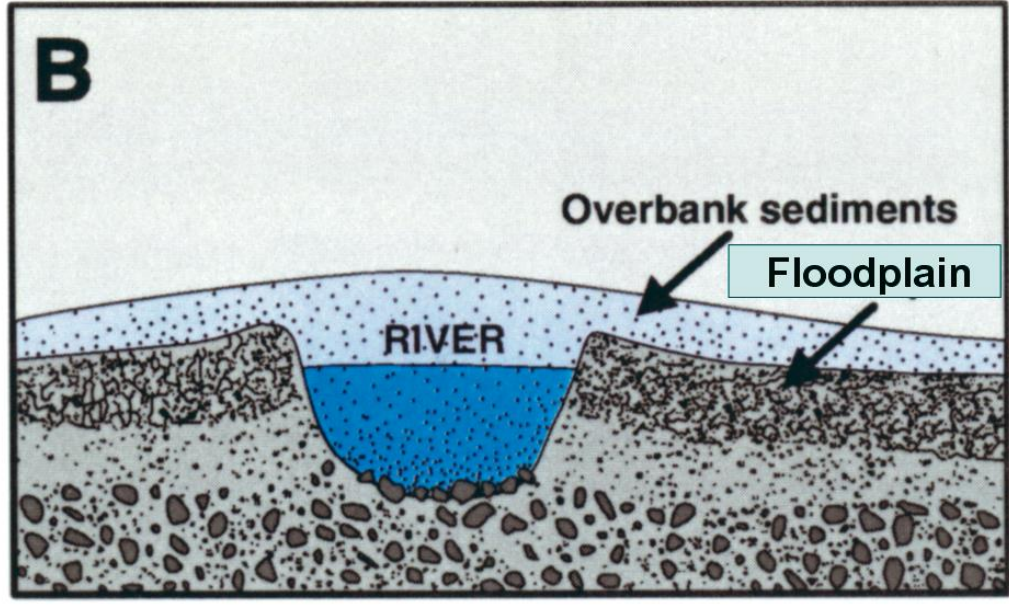
Ferske flomsedimenter ligger avsatt på avsatt på en elveslette når vannføringen synker

Normal water discharge

Flood

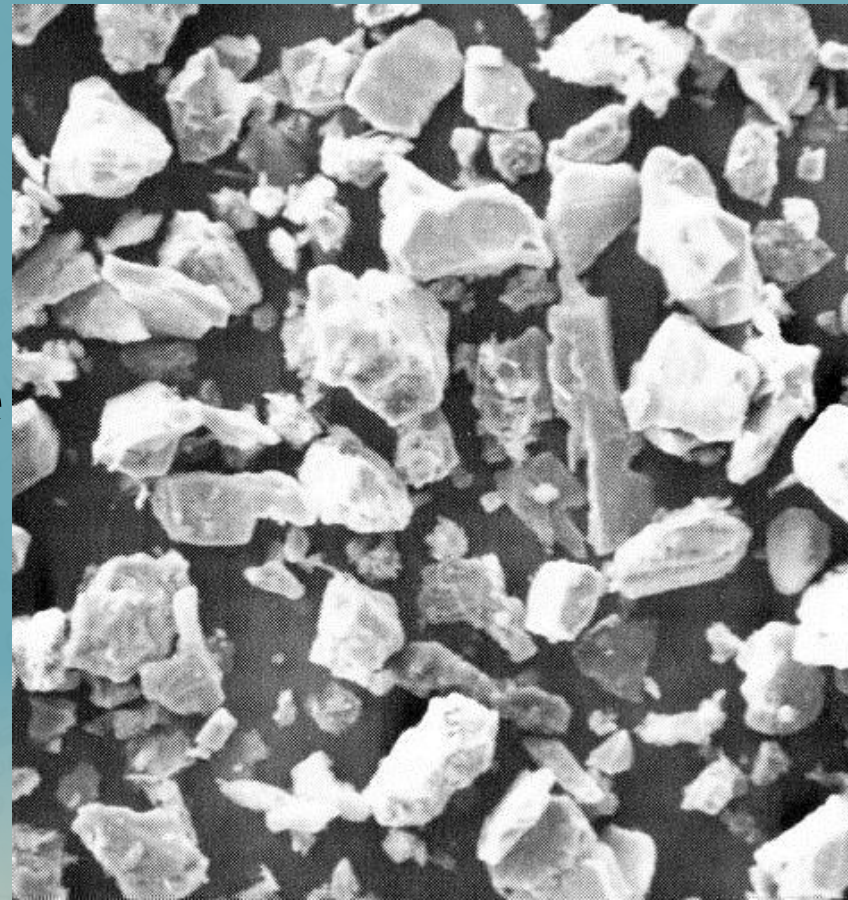

**Lavt innhold av organisk materiale
i flomsedimenter, normalt < 4 %**

FLOMSEDIMENTENENES SAMMENSETNING

- Dominert av minerogent materiale (silt/fin sand fraction $< 150\mu\text{m}$)
- Små mengder organisk materiale, normalt i spesifikke lag
- Fe-Mn hydroksider forekommer normalt ikke
- Meget dårlig utviklet jordprofil
- Tørre sedimenter

GEOKJEMISK KARTLEGGING AV NORGE

- 690 lokaliteter
- Den største elven på hvert kartblad
1:50 000
- På jakt etter det naturlige bidraget: blandprøve av profilet unntatt de 10 øverste cm
- Kjemisk analyse av ca 40 grunnstoffer

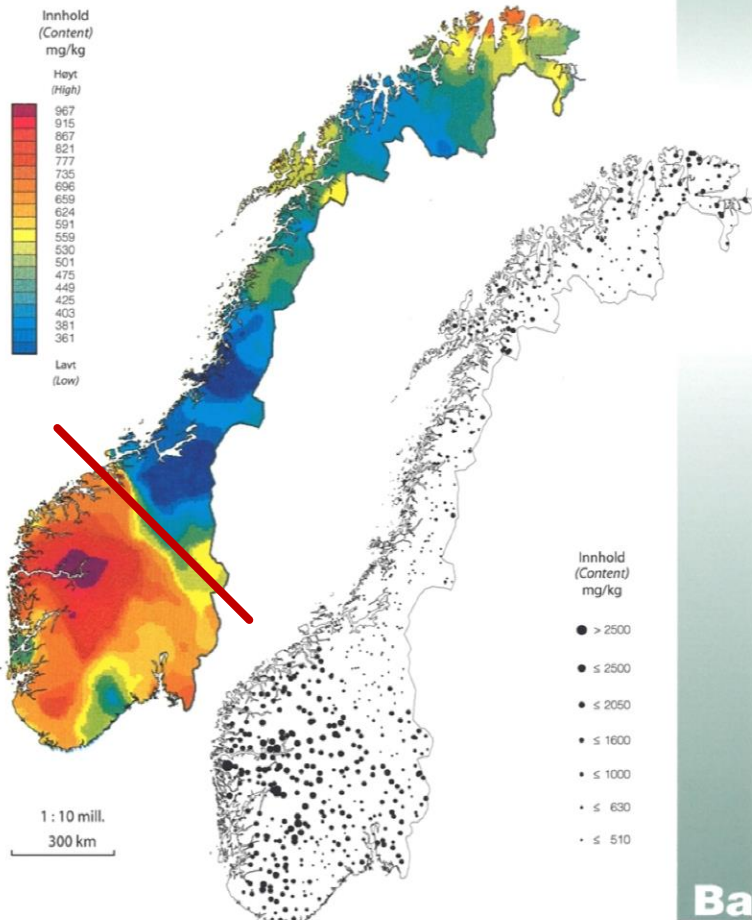

KART OVER BARIUM

Barium i flomsedimenter

Totalinnhold

(Barium in overbank sediments: Total content)

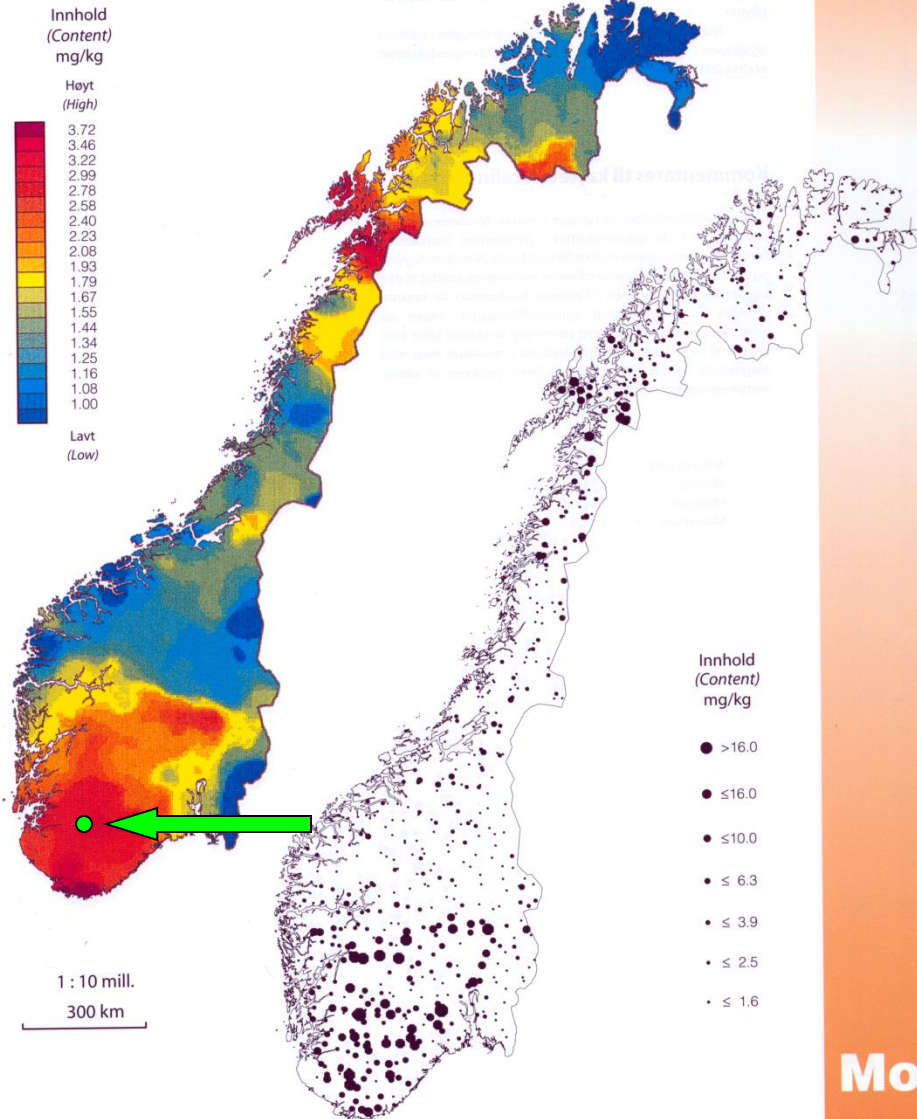

Norge blir delt i to
Sør-Norge
harbetydelig
høyere
innhold av barium
enn Nord-Norge

Molybden i flomsedimenter

Syreløselig del

(Molybdenum in overbank sediments: Acid-soluble part)

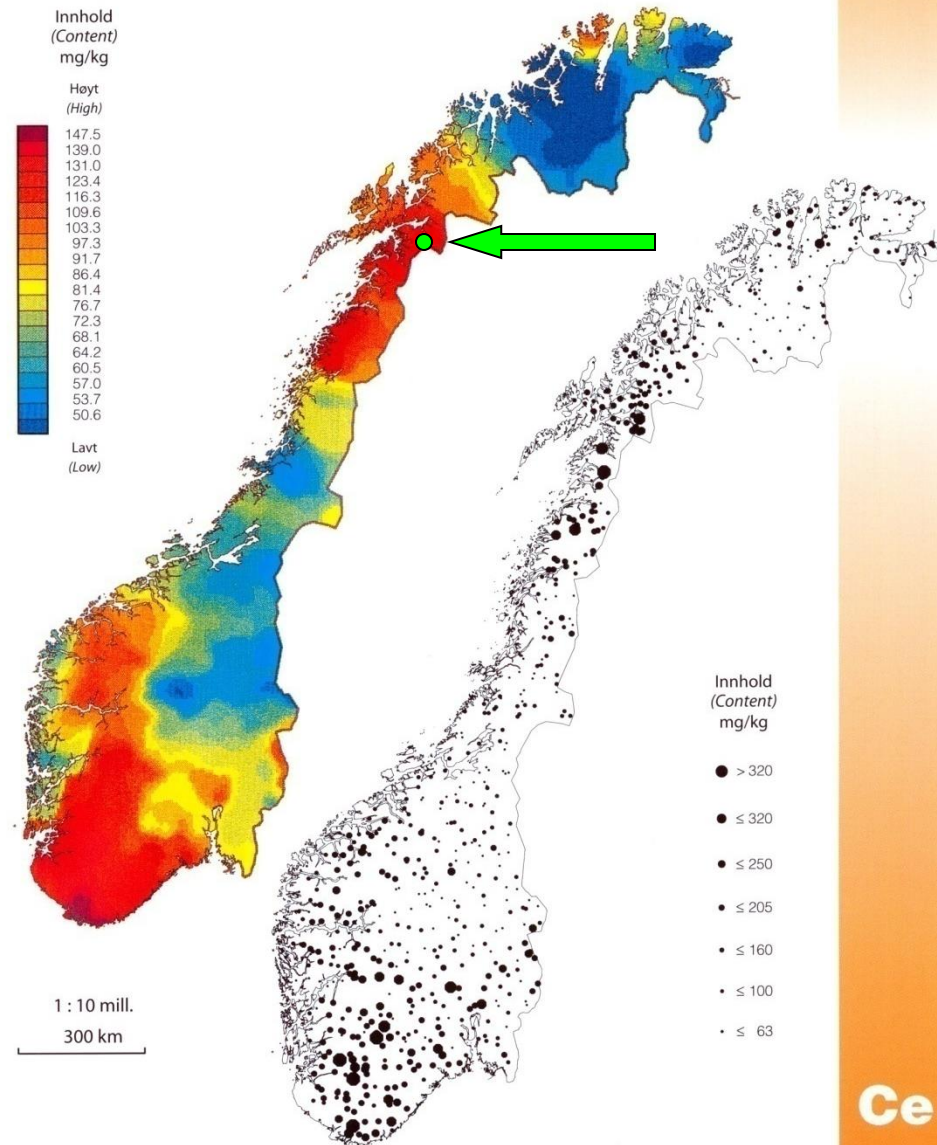

Mo

Cerium i flomsedimenter

Syreløselig del

(Cerium in overbank sediments: Acid-soluble part)

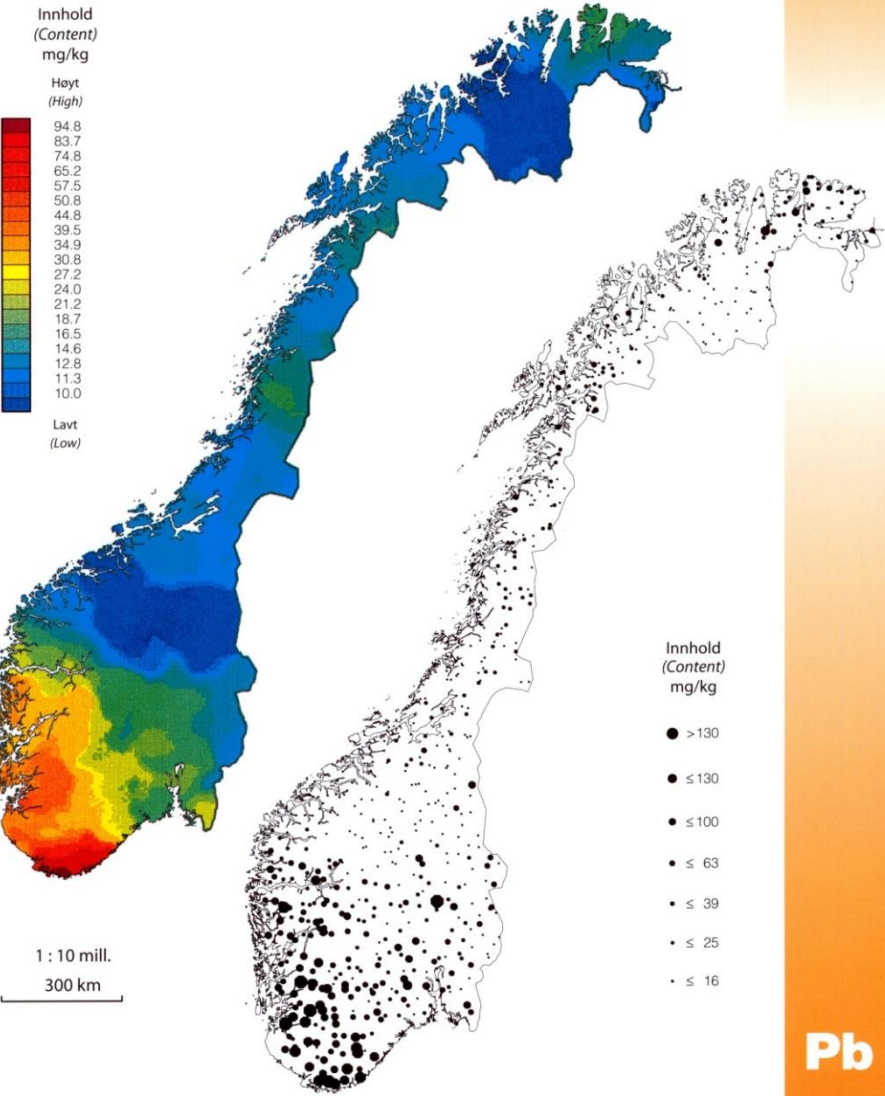

Ce

Bly i flomsedimenter

Syreløselig del

(Lead in overbank sediments: Acid-soluble part)

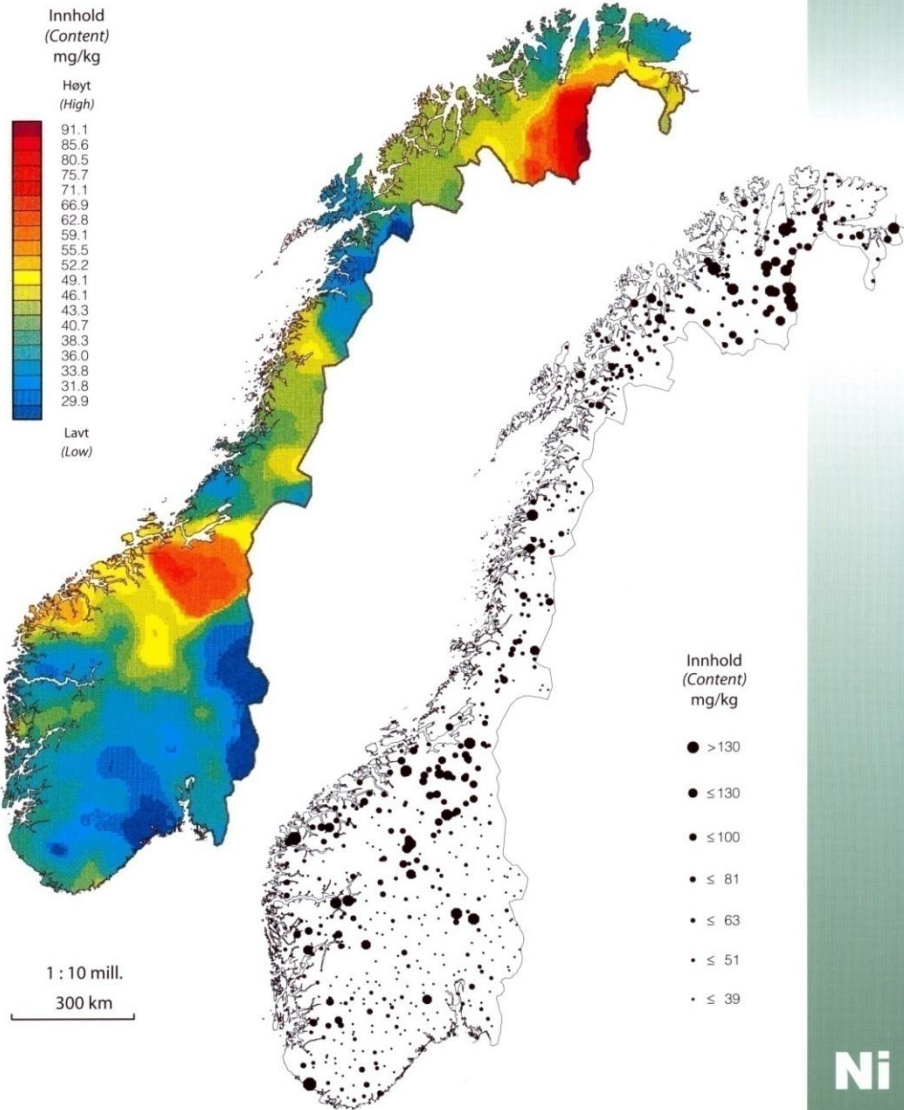

Pb

Nikkel i flomsedimenter

Totalinnhold

(Nickel in overbank sediments: Total content)

Ni

Blyinnholdet i flomsedimenter fra tre norske vassdrag

Grense Jakobselv

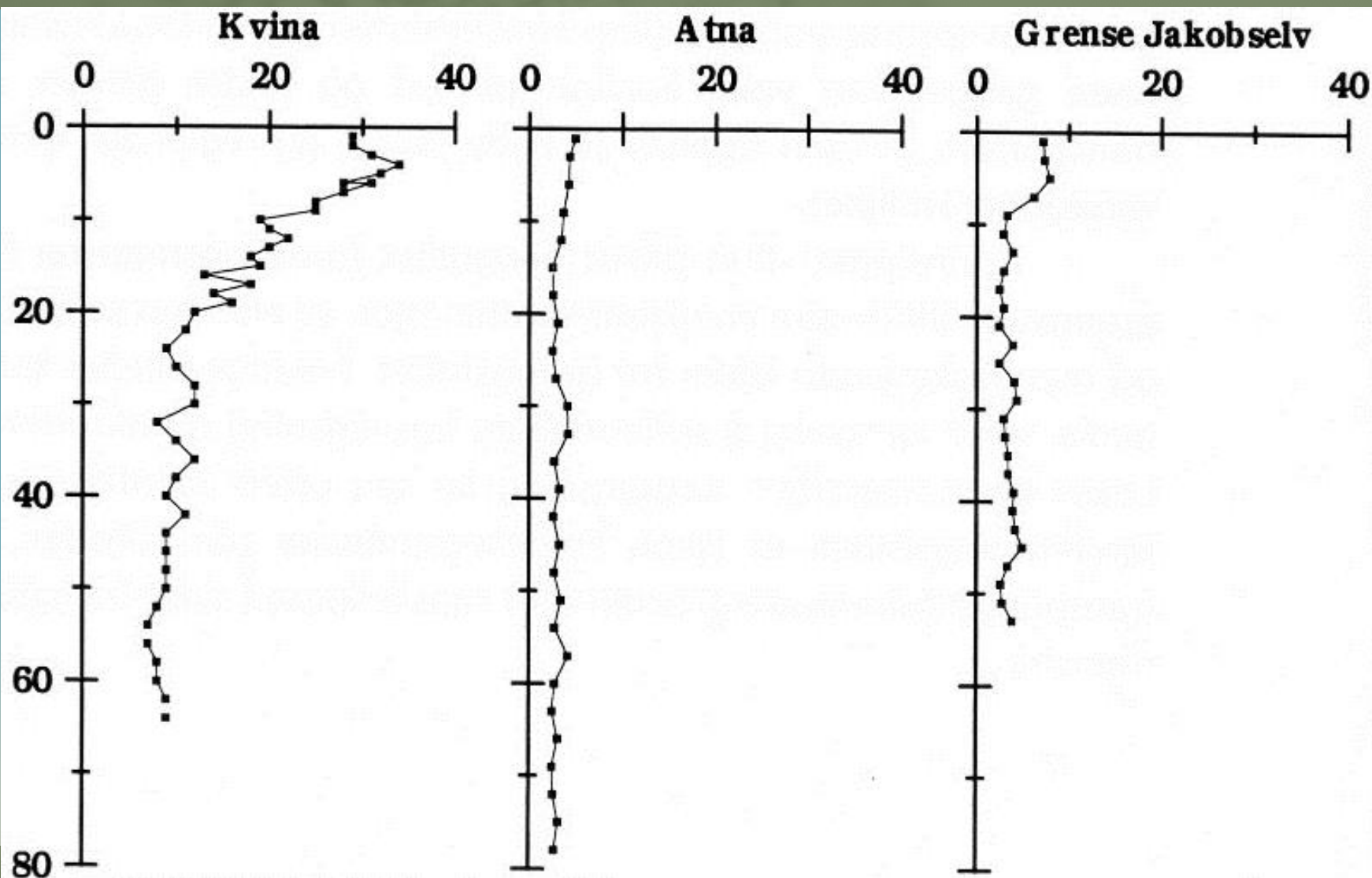
Atna

Kvina

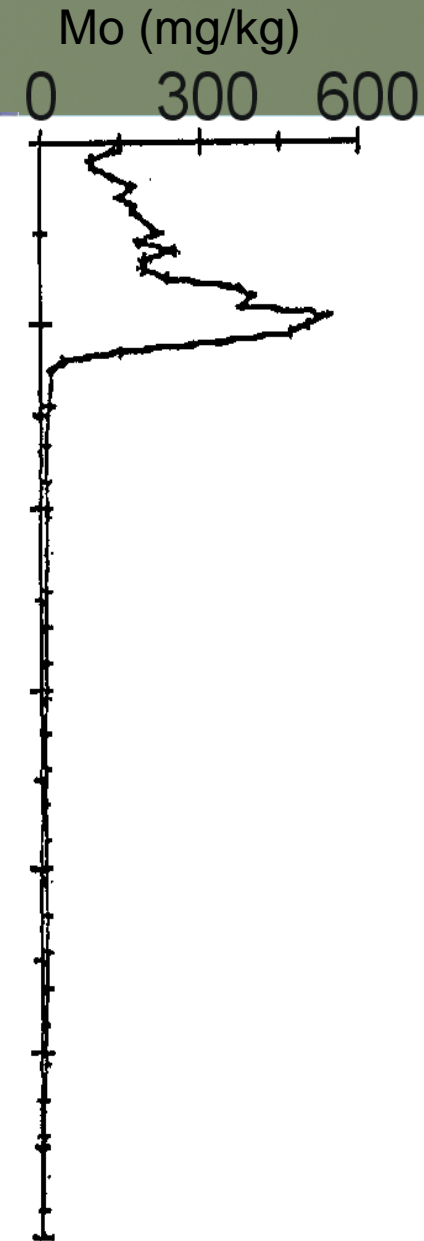
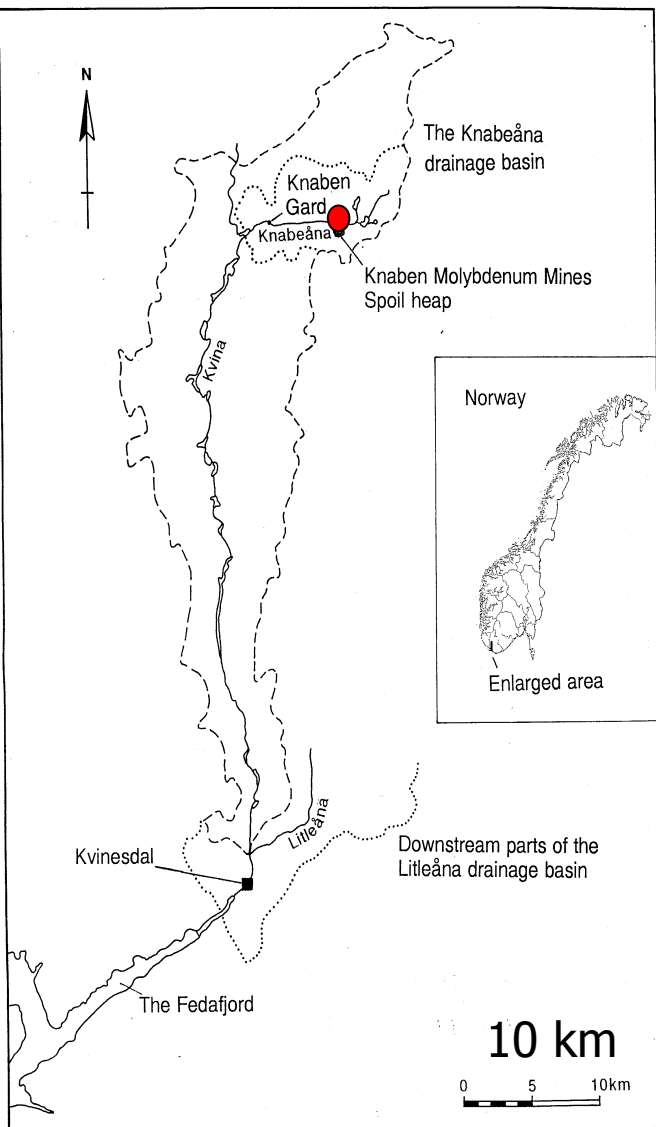

BLYNNHOLD I TRE FLOMSEDIMENTPROFIL

Depth cm

Knaben molybdengruver – driftsperiode:1918 - 1970

På bunnen av denne elveslettene med gruveavfall ligger
sedimenter avsatt i tiden før gruvedriften startet

Røros

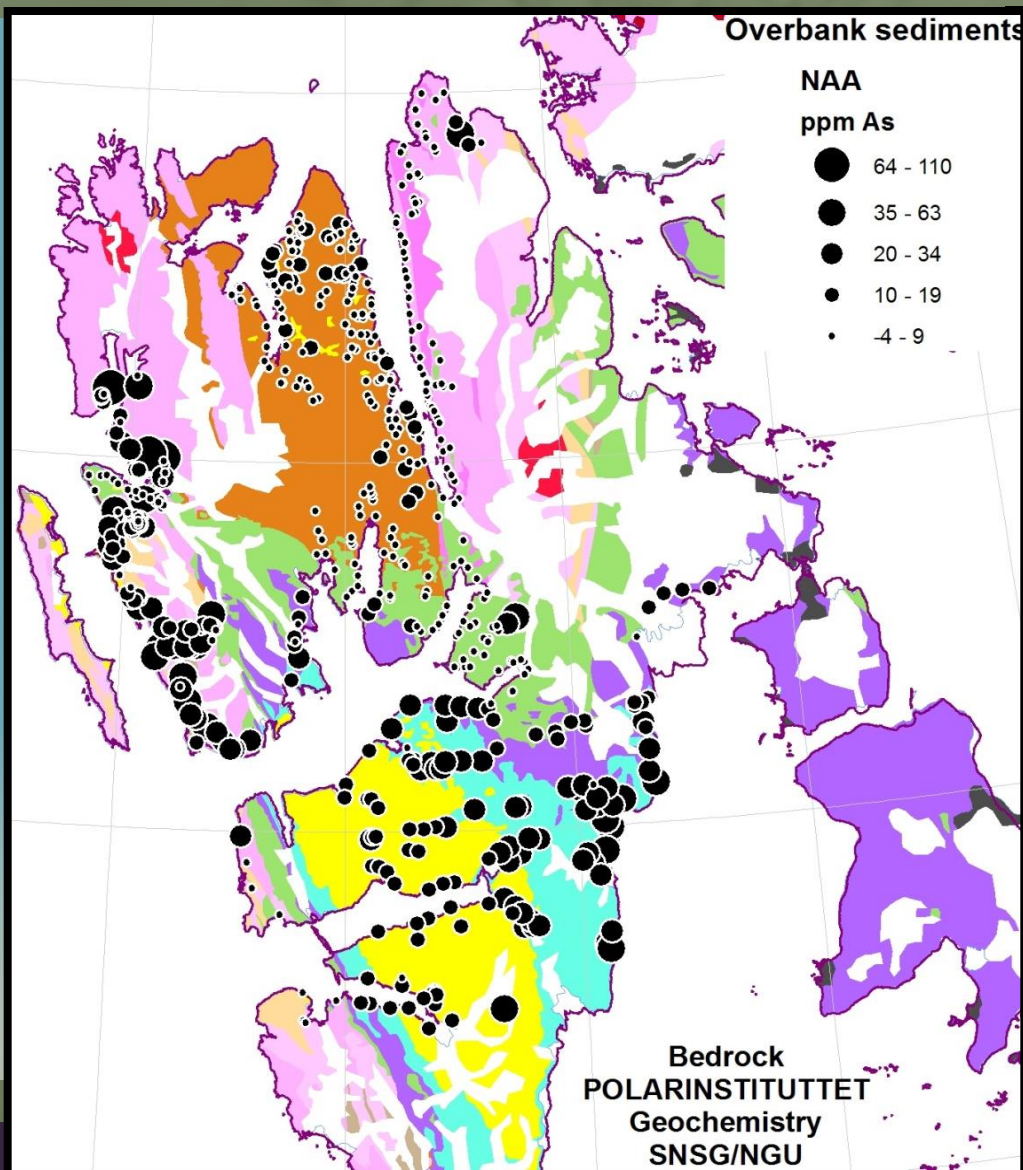

GEOKJEMISK KARTLGGING PÅ SVALBARD

1 PRØVE /1200 Km²

REGIONAL GEOKJEMISK ATLAS OVER SPITSBERGEN

Geochemical atlas of Norway

Rolf Tore Ottesen Jim Bogen Tor Erik Finne

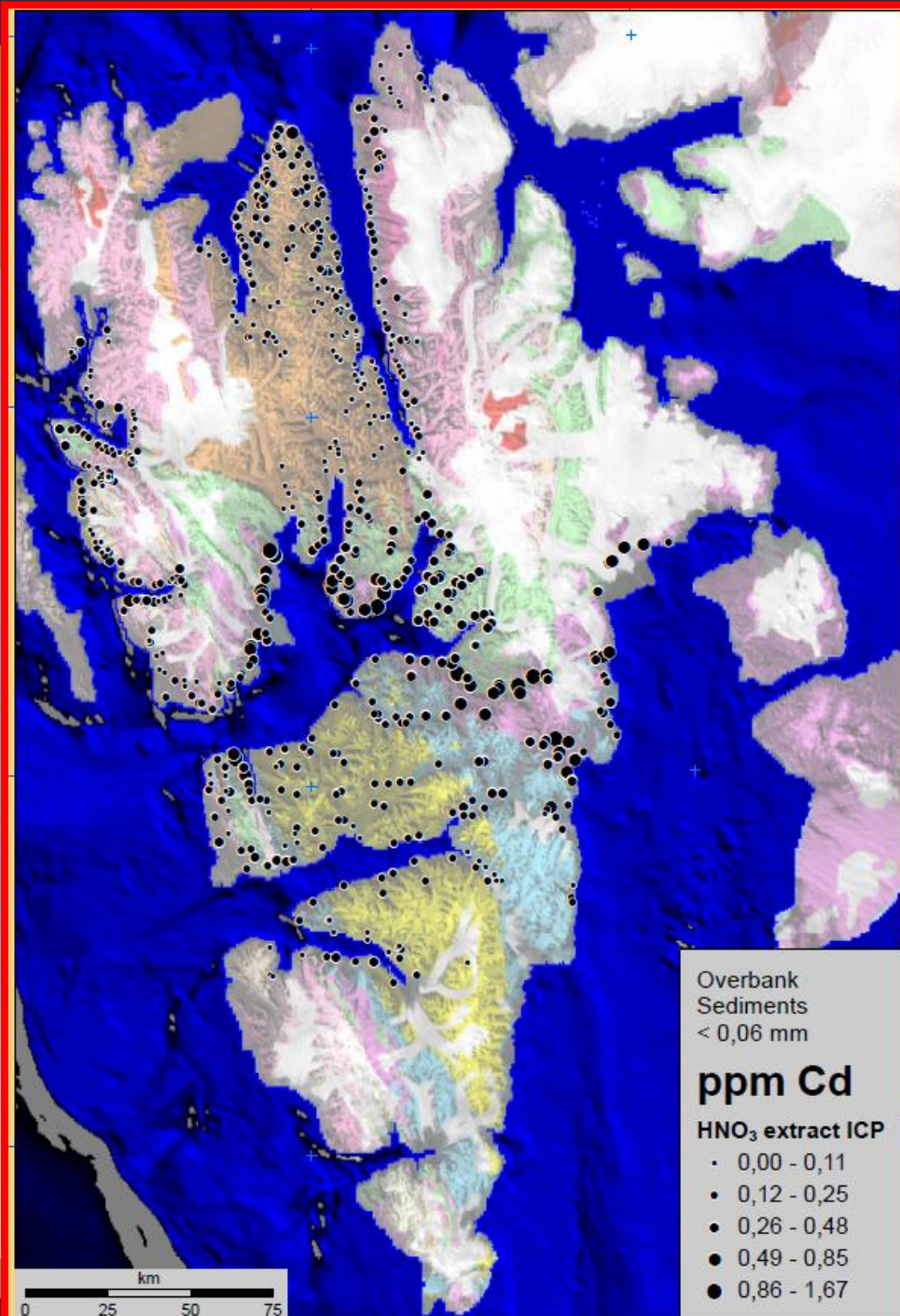
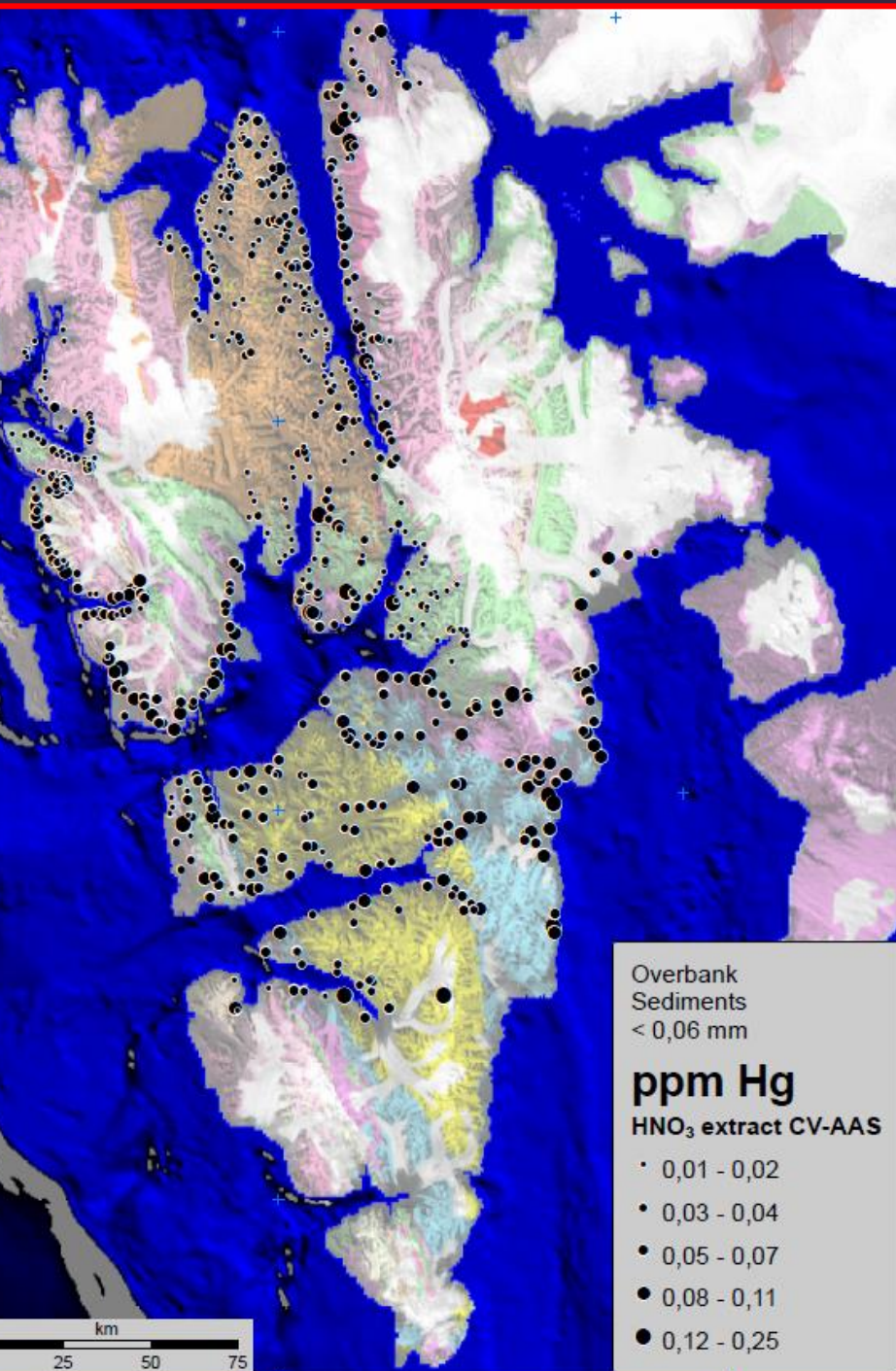
Malin Andersson Winfried K Dallmann Ola Anfinn Eggen
Morten Jartun Qno Lundkvist Halvard Ranestad Pedersen Tore Volden

Part 2: Geochemical atlas of Spitsbergen

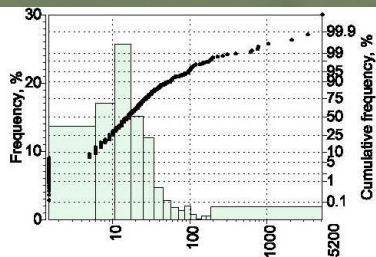
Chemical composition of overbank sediments

EN GULL BLE FUNNET HER

BLY I FLOMSEDIMENTER FRA NORGE OG EUROPA

Lead
Floodplain

Pb

Bly i flomsedimenter

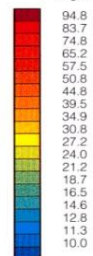
Syreløselig del

(Lead in overbank sediments: Acid-soluble part)

0 500 1000 Kilometers

Innhold
(Content)
mg/kg

Høyt
(High)

Lavt
(Low)

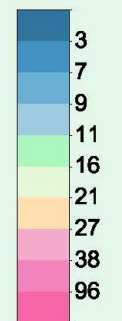
1 : 10 mill.

300 km

Innhold
(Content)
mg/kg

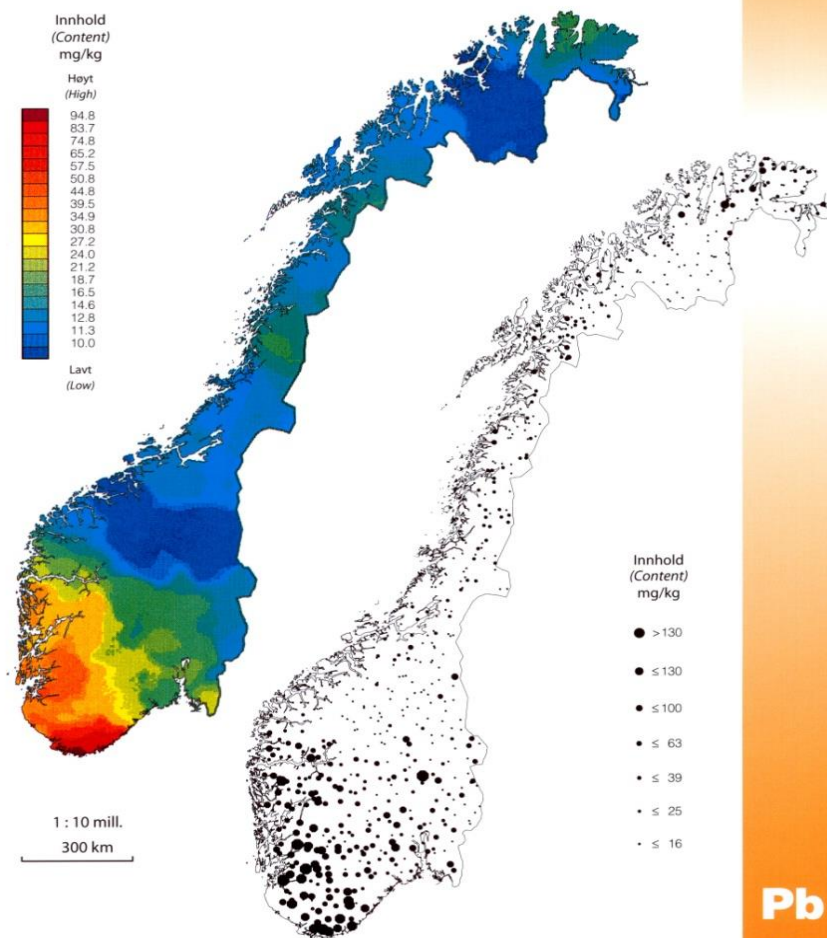
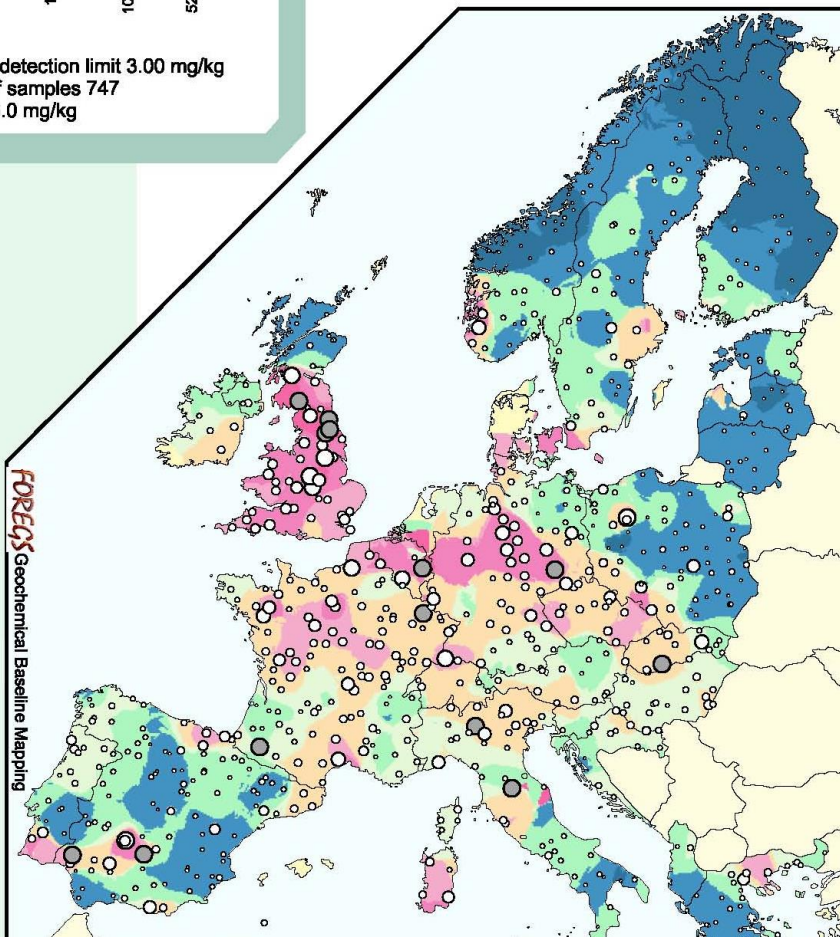
Pb
ICP-AES, detection limit 3.00 mg/kg
Number of samples 747
Median 16.0 mg/kg

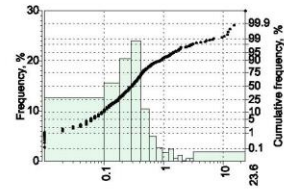
Pb mg/kg

FOREGS
Geochemical Baseline Mapping

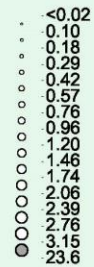
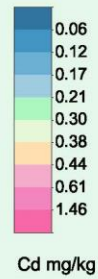

Cd
 ICP-MS, detection limit 0.02 mg/kg
 Number of samples 743
 Median 0.30 mg/kg

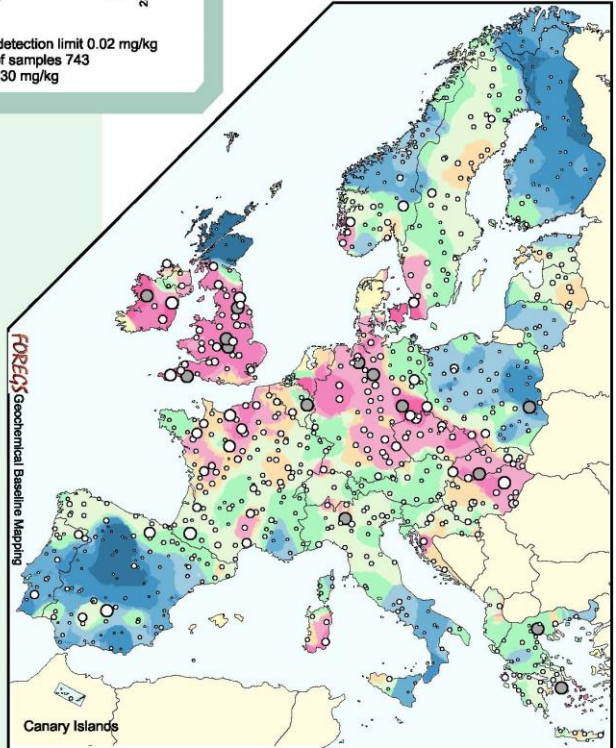
Cadmium Floodplain

0 500 1000 Kilometers

FOREGS
 Geochemical Baseline Mapping

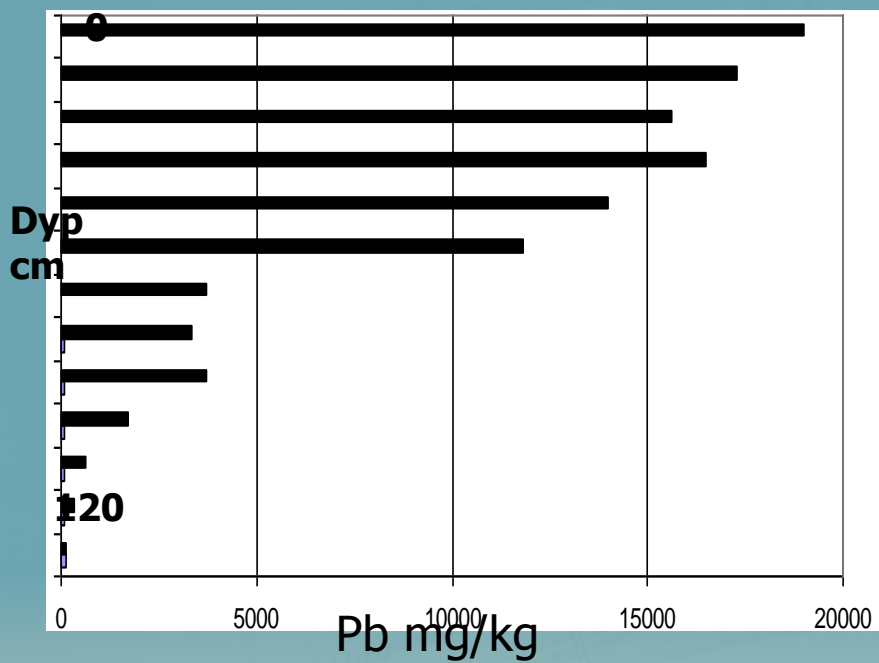

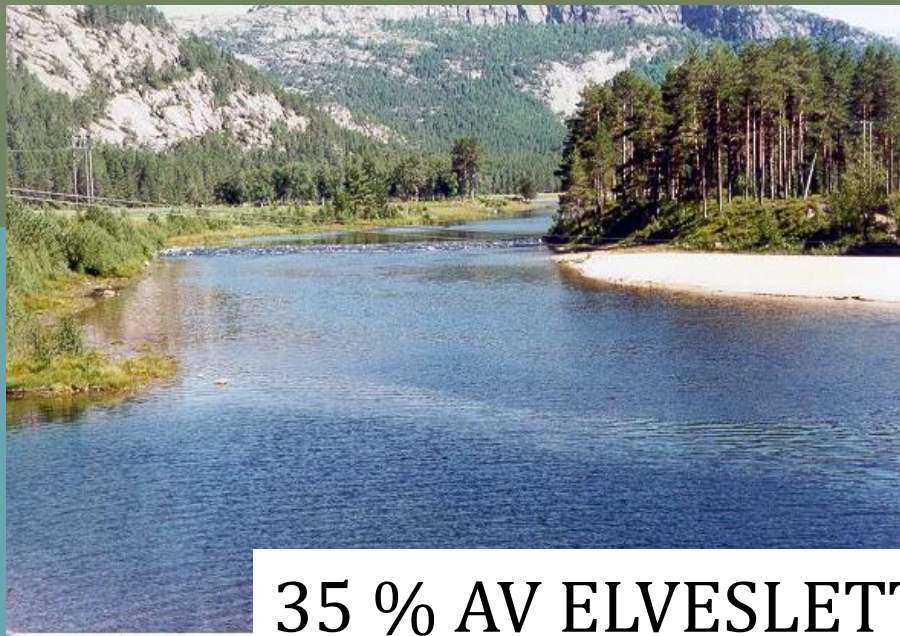
FLOMSLETTER LANGS ELVA INNERSTE I TYSKLAND

Elva drenerer Rammelsberg blygruve (drevet i 1000 år)

Gruveavfall fra Rammelsberg Pb-gruve

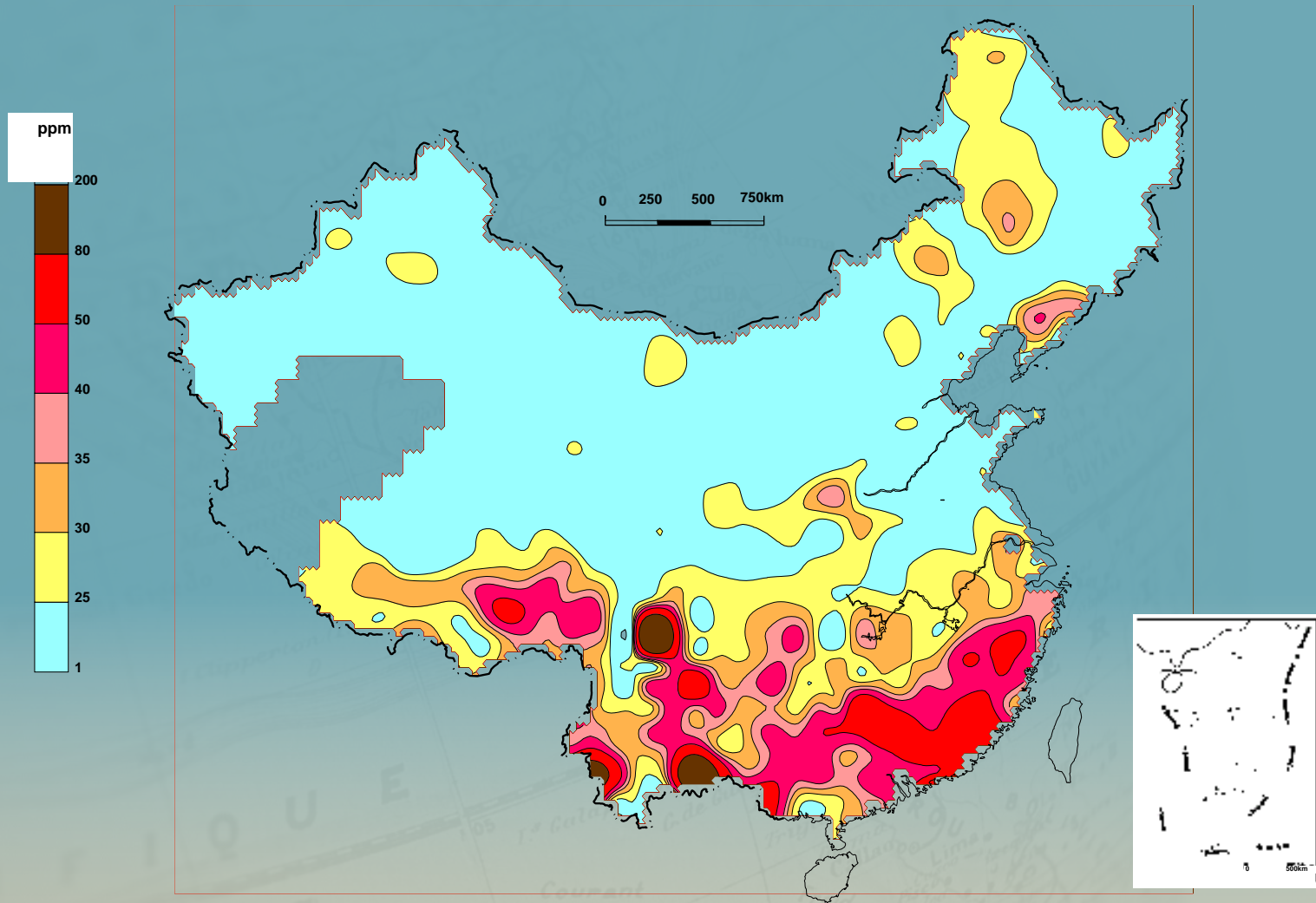
**35 % AV ELVESLETTENE I EUROPA
VAR FORURENSET GRUVEAVFALL**

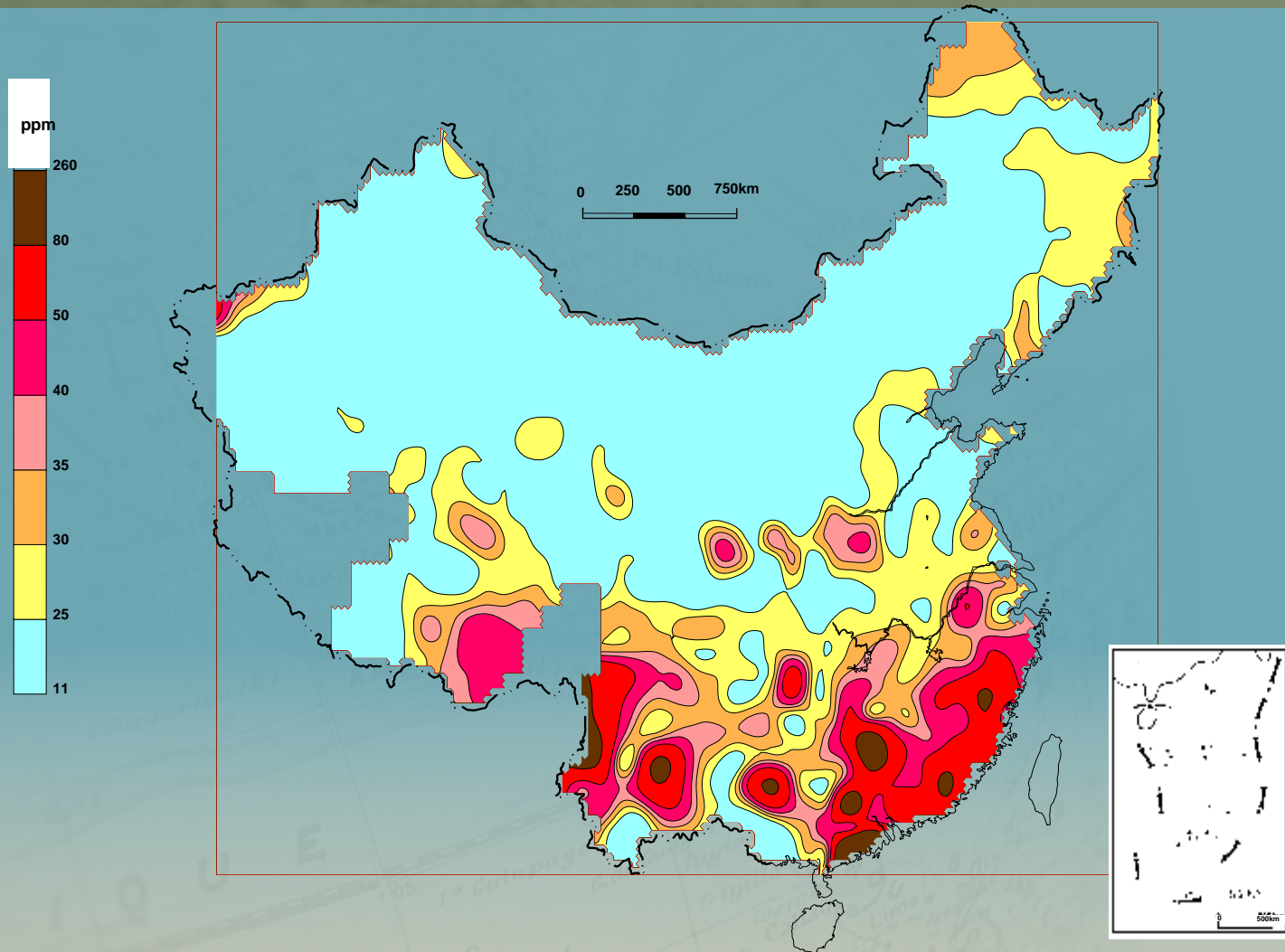
PROFESSOR XIE TESTET "THE NORWEGIAN METHOD" I KINA

Geokjemisk kart av blyinnhold i 6 millioner prøver av bekkessedimenter fra Kina

Geokjemisk kart av bly i Kina 529 prøver av flomsedimenter

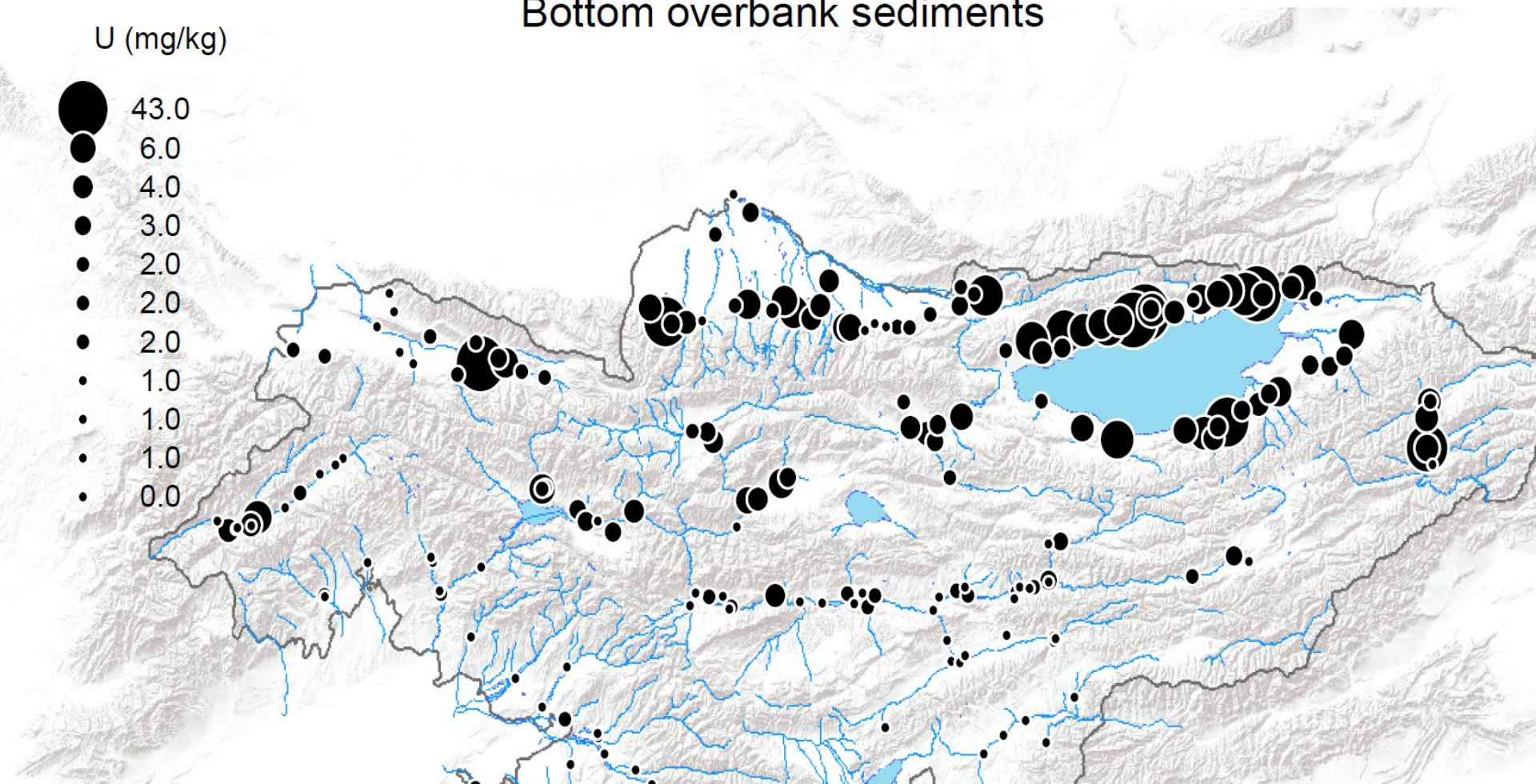
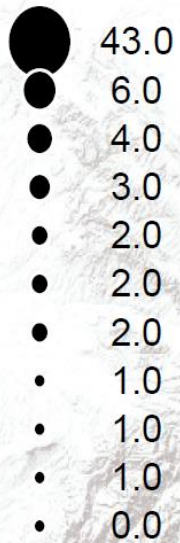

URAN I PRØVENE FRA KIRGISISTAAN

Bottom overbank sediments

U (mg/kg)

FLOMSEDIMENTER

- Flomsedimenter kan representere hele nedbørsfeltet
- Flomsedimenter består hovedsakelig av mineralpartikler i silt/finsand fraksjonen
- Store prøver kan tas med lav prøvetetthet og lav pris per prøve
- Flomsedimenter forekommer i alle elvesystemer med varierende vannstand eller flomepisoder
- Flomsedimenter kan prøvetas over grunnvannsnivå
- Flomsedimenter kartlegger både horisontal og vertikal variasjon og kan skille mellom natur og forurensning

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN